

Вища освіта України: на шляху інтеграції до європейського освітнього простору

Лілія ГРИНЕВИЧ,

кандидат педагогічних наук, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти

Нині, у контексті обраного курсу європейської інтеграції Україна потребує послідовних змін. У вересні 2014 року Верховна Рада України та Європейський парламент одночасно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною і Європейським Союзом. Основні частини Угоди присвячено ключовим реформам, економічному відновленню та зростанню, а також урядуванню і секторальній співпраці у сферах енергетики, транспорту, охорони довкілля, промисловості, соціального розвитку і соціального захисту, рівності прав, захисту споживачів, освіти, молоді та культури. Зокрема, в статті 431 глави 23 «Освіта, навчання та молодь» визначається зобов'язання сторін активізувати співробітництво у вищій освіті шляхом сприяння зближенню у цій сфері, яке відбувається в рамках Болонського процесу, поглиблення співробітництва між вищими навчальними закладами, підвищення якості та посилення значущості вищої освіти [11].

Трансформація освітніх систем обумовлена потребою країн у знятті перешкод для вільного переміщення товарів, людей, послуг в європейському і світовому просторі. Це неминуче вимагає формування у громадян навичок переходу від життя в локальному (регіональному, національному) середовищі до життя і співробітництва в глобальному просторі. В цих умовах провідні позиції будуть посідати країни, що зможуть опанувати мистецтво швидких трансформаційних змін. Постійне поповнення й оновлення знань є необхідною умовою високої кваліфікації і компетентності кадрів. Система їх підготовки має враховувати умови, в яких житиме і працюватиме майбутній фахівець. Зміни, що входять у наше життя, мають бути сигналом і для відповідної адаптації системи навчання й тренінгу людей. Процес євроінтеграції передбачає створення загальноєвропейського освітнього та наукового простору на основі розроблення єдиних критеріїв і стандартів у галузі освіти та науки з метою визнання періодів і термінів підготовки фахівців з вищою освітою, що сприятиме співробітництву між вищими навчальними закладами Європи, мобільності викладацького складу та студентів. У рамках Болонського процесу формується Європейський простір вищої освіти, що визначений географічними та інституційними нормами Європейської культурної конвенції [12, с. 8].

Проблема інтеграції вітчизняної освіти до Європейського простору вищої освіти є досить актуальною і стала предметом дослідження В.Андрущенка, В.Кременя, М.Михальченка. Важливе значення для аналізу цієї проблеми мають наукові праці Я.Болубаша, В.Журавського, М.Згуровського, М.Степка, в яких розглянуто питання забезпечення якості вищої освіти.

З огляду на актуальність, теоретичну та практичну значущість означеної проблеми **метою статті** є висвітлення основних аспектів модернізації вітчизняної вищої освіти на шляху інтеграції до європейського освітнього простору.

Передісторія Болонського процесу має глибоке символічне значення, адже саме в Болоньї у ХІ ст. з'явився перший в Європі університет. Традиція створення єдиного освітнього простору постала в епоху середньовіччя, коли вищі школи налагодили тісні міжнародні зв'язки. Престижним було здобути освіту не в одному, а кількох визнаних європейських університетах. Виходець з України міг кілька років навчатися в Києво-Могилянській академії, потім – Парижі, Берліні, отримати диплом у Болоньї, залишитися там для викладацької роботи або повернутися на Батьківщину. Так здобував освіту наш славний земляк філософ Григорій Сковорода і багато інших. Цікаво, що наш співвітчизник Юрій Дрогобич-Котермак, помандрувавши світом, став

професором і ректором Болонського університету, вчителем відомого вченого Н.Коперника [9, с. 53]. Україна має значний історичний досвід як активний об'єкт європейського освітнього простору.

Болонський процес було започатковано і підтримано на Конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту в Франції, Німеччині, Італії та Сполученому Королівстві у Болоньї в червні 1999 року. Болонською декларацією країни-учасниці узгодили спільні вимоги, критерії та стандарти національних систем вищої освіти і домовилися про створення до 2010 року єдиного європейського освітнього й наукового простору.

Європейський простір вищої освіти є міждержавною структурою співробітництва, яка офіційно заснована на Конференції міністрів країн-учасниць Болонського процесу, що відбулася в Будапешті та Відні у березні 2010 року. В межах створеного Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area – ЕНЕА, далі – ЄПВО) мають діяти єдині вимоги для визнання дипломів про освіту, працевлаштування й мобільності громадян, що суттєво підвищить конкурентоспроможність європейського ринку праці й освітніх послуг.

Метою створення ЄПВО є розвиток вищої освіти, що ґрунтується на академічній свободі, інституційній автономії та участі студентів і викладачів в управлінні вищою освітою, підвищенні якості освіти та її економічної привабливості, забезпеченні соціальної згуртованості, заохоченні студентів і викладачів до вільного переміщення, сприянні розвитку соціального виміру вищої освіти, працевлаштуванню випускників і навчанням впродовж життя, розумінні студентів і співробітників як активних членів академічної спільноти, їх відкритості й співпраці в інших частинах світу.

ЄПВО нині налічує 47 держав-членів, які приєдналися до Болонського процесу, а саме: 1999 р. – 29 країн (Австрія, Бельгія, Болгарія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Словацька Республіка, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Сполучене Королівство); 2001 р. – 33 країни (Хорватія, Кіпр, Ліхтенштейн і Туреччина); 2003 р. – 40 країн (Албанія, Андорра, Боснія і Герцеговина, Ватикан, Російська Федерація, Сербія та колишня Югославська Республіка Македонія); 2005 р. – 45 країн (Вірменія, Азербайджан, Грузія, Молдова, Україна); 2007 р. – 46 країн (Чорногорія); 2010 р. – 47 країн (Казахстан).

Ця структура має вісім консультативних членів: Бізнес Європа (Business Europe); Рада Європи (Council of Europe (CoE)); Освітній Інтернаціонал (Education International (EI)); Європейська Асоціація забезпечення якості вищої освіти (The European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)); Європейський Союз Студентів (European Students Union (ESU)); Європейська Асоціація Університетів (European University Association (EUA));

Європейська Асоціація закладів вищої освіти (The European Association of Institutions in Higher Education (EURASHE)); ЮНЕСКО (UNESCO).

Розвиток вищої освіти сучасної Європи та інших регіонів світу значною мірою обумовлений Болонським процесом. Його мета – вдосконалення Європейського простору вищої освіти до 2020 року. Майбутнє Болонського процесу визначають два фундаментальних принципи. По-перше, студенти Європи повинні мати право одержувати освітньо-професійні рівні, які будуть ефективно використовуватися не лише в тих країнах, де вони їх здобули, а й у всій Європі. По-друге, головний обов'язок університетів і урядів країн Європи – вжити всіх необхідних заходів для забезпечення студентів відповідними до загальних вимог кваліфікаціями [10, с. 112].

Серед основних реформ, передбачених Болонським процесом, виділено: запровадження триступеневої системи вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії); навчання впродовж життя, охоплюючи визнання попереднього навчання (формального і неформального), гнучкі графіки навчального процесу, що дозволяють поєднувати роботу і навчання, полегшення доступу до вищої освіти; гарантування рівних можливостей одержання освіти і через освіту сприяння соціальному згуртуванню; сприяння зайнятості (вища освіта з метою отримання кращої роботи); запровадження і визнання спільних навчальних програм, а також спільних дипломів, що надаються університетами у партнерстві, кожен з яких готовий визнавати та зараховувати курси, прослухані студентом в інших партнерських закладах; мобільність у межах ЄС та поза його межами; визнання навчання і ступенів, отриманих в університетах інших країн та континентів; забезпечення якості освіти [3].

ЄПВО координує структурні реформи між урядами щодо запровадження системи зрозумілих і порівнянних ступенів (трициклова система: бакалавр, магістр та доктор філософії (PhD)); забезпечення прозорості змісту навчання за допомогою кредитів Європейської системи трансферу і накопичення кредитів (ЄКТС) та Додатка до диплома; визнання кваліфікацій (ступенів і періодів навчання); створення загального європейського розуміння забезпечення якості; запровадження Рамки кваліфікацій вищої освіти ЄПВО.

Законодавчі зміни вводяться урядами у світлі домовленостей, досягнутих в рамках ЄПВО. Ступінь запровадження, тож і пільги для студентів, співробітників та установ є різними в кожній країні-учасниці Болонського процесу.

Країни-учасниці Європейської культурної конвенції мають право на членство в ЄПВО за умови, що вони водночас заявляють про готовність продовжувати і реалізовувати цілі Болонського процесу в своїх системах вищої освіти. В їхніх заявах має бути інформація про те, як вони запровадять положення і цілі декларації. Анкета для

претендентів у члени ЄВПО переглядалася Групою супроводу Болонського процесу (BFUG) в 2011 році щодо посилення вимоги, яка б сприяла демонстрації прихильності країн до цінностей, цілей і політики ЄВПО.

2005 року відбувся формальний акт входження України до Європейського простору вищої освіти та наукових досліджень, розвивалися міжнародні освітні проекти, проте імплементація рекомендацій Болонського процесу досі залишалася малоефективною. Експериментально запроваджено ЄКТС у формі кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що не була прямою проекцією ЄКТС, а базувалася на комбінації європейських рекомендацій та вітчизняної модульно-рейтингової системи.

Отже, до 2014 року в Україні ЄКТС не стала основою організації навчального процесу та розроблення стандартів вищої освіти, а компетентнісний підхід – основою технології навчання та оцінювання його результатів, університетська автономія залишалася не більш як популярним лозунгом, схеми міжнародної та національної мобільності студентів і викладачів не одержали широкої державної підтримки, система гарантування якості вищої освіти досі не вибудована. Впровадження наприкінці 90-х років програм магістерської підготовки мало швидше демонстраційний, ніж змістовний характер. Вони мало відрізнялися від програм підготовки спеціалістів (наприклад, кількома дисциплінами), не мали реальної наукової спрямованості, не були належно забезпечені викладацьким складом та дослідницьким обладнанням. На жаль, до 2014 року вітчизняна модель магістерської підготовки не відповідала сучасним моделям розвинутих країн. Її цикл залишався дуже коротким (найчастіше один рік), що не давало можливості забезпечити відповідний зміст та якість підготовки. Ці програми були недостатньо орієнтовані на проведення наукових досліджень та міждисциплінарний характер сучасного наукового пошуку, не забезпечувалася можливість побудови гнучкої траєкторії навчання і мобільності студентів. Магістратура була спрямована на підготовку наукових та викладацьких кадрів, тоді як світова практика дає чимало взірців використання цих програм як школи лідерів у професійній та бізнесовій діяльності [2, с. 12].

Новий етап інтеграції України до європейського освітнього простору започатковано ухваленням Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) [4]. Це дає змогу вирішити згадані проблеми та визначити концептуальні засади модернізації вищої освіти, що відповідають цілям і завданням освітніх програм Європейського Союзу. Ухвалення Закону відкриває реальні шляхи інтеграції вищої освіти України до Європейського простору вищої освіти шляхом реалізації положень та принципів Болонського процесу: запроваджується трициклова структура вищої освіти; визначається ЄКТС як основна форма

організації навчального процесу та розроблення стандартів вищої освіти; запроваджується незалежна система забезпечення якості вищої освіти; відкриваються шляхи до реальної академічної мобільності (внутрішньої та зовнішньої); академічної, кадрової, організаційної та фінансово-економічної автономії вищих навчальних закладів.

Завдяки новелам Закону наша система освіти стає більш упізнаваною у світовому освітньому просторі. Вносяться суттєві зміни в структуру вищої освіти, яка базується на Міжнародній стандартній класифікації освіти (МСКО). Запроваджується зрозуміла на ринку праці ступенева освіта, що узгоджується з європейським форматом – трициклова система підготовки фахівців із вищою освітою (бакалавр, магістр, доктор філософії), а також законодавчо вноормується постдокторський ступінь вищої освіти (доктора наук).

Це також було зумовлено необхідністю гармонізації з сучасними освітніми системами та відсутністю внутрішньої гнучкості в традиційній схемі підготовки фахівців. Упровадження трициклового навчання пов'язано з вирішенням проблеми недооцінювання такого освітнього рівня, як бакалавр, і студентами, і роботодавцями. В цілому для західних освітніх систем рівень бакалавра є вже достатнім для того, щоб випускник вважався фахівцем у своїй сфері і мав змогу займати відповідну виробничу позицію. Для України кваліфікаційний рівень бакалавра до цього часу виглядав чимось дивним і екзотичним, а на побутовому рівні (та навіть на співбесідах з роботодавцями) сприймався як незакінчена вища освіта [1, с. 190].

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про освіту» (1996 р.) і Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) структура підготовки фахівців у системі освіти в Україні охоплювала такі освітньо-кваліфікаційні рівні: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр. Згідно зі ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), підготовка фахівців з вищою освітою здійснюватиметься за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень. Одержання ступеня бакалавра означатиме здобуття повної вищої освіти. Останній набір на «спеціалістів» та «молодших спеціалістів» відбудеться в 2016 році. Особи, які здобули ступінь «спеціаліста», будуть прирівняні до ступеня «магістра».

Отже, Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) розв'язує проблему невиправданої плутанини у розумінні рівнів спеціаліста і магістра, недостатнього визнання в суспільстві рівня «бакалавр» як кваліфікаційного, його незатребуваність вітчизняною економікою. Адже, з одного боку, мала місце близькість програм підготовки спеціаліста і магістра, їхня еквівалентність за освітньо-кваліфікаційним статусом, а

з другого – вони акредитувалися за різними рівнями, відповідно за III і IV [5].

Законодавчо-нормативне забезпечення реальної академічної мобільності закріплене ст. 75 Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), в якій визначено основні напрями міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів: участь у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного і міжуніверситетського обміну студентами, аспірантами, докторантами, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками; проведення спільних наукових досліджень; організація міжнародних конференцій, симпозіумів, конгресів та інших заходів; участь у міжнародних освітніх та наукових програмах; спільна видавнича діяльність; надання послуг, пов'язаних із здобуттям вищої та післядипломної освіти, іноземним громадянам в Україні; створення спільних освітніх і наукових програм з іноземними вищими навчальними закладами, науковими установами, організаціями; залучення педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників іноземних вищих навчальних закладів для участі в педагогічній, науково-педагогічній та науковій роботі у вищих навчальних закладах України; направлення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах України, на навчання в закордонних вищих навчальних закладах; сприяння академічній мобільності наукових, науково-педагогічних працівників та осіб, які навчаються [4, с. 87].

Спільний європейський освітній простір гарантує сприяння зростанню мобільності студентів та професорсько-викладацького складу, водночас академічна мобільність є необхідною умовою формування самого спільного освітнього простору. В контексті стратегічних завдань державної освітньої політики України зовнішню студентську мобільність варто розглядати як істотну статтю поповнення бюджету (в 2012/13 навчальному році закордонні студенти заплатили за навчання в Україні більш як 4 млрд 300 млн грн), а професійну мобільність професорсько-викладацького та адміністративного складу вищих навчальних закладів – як механізм підвищення рівня національної освітньої системи за рахунок вивчення іноземного досвіду, а також як спосіб подолання відставання вітчизняної університетської науки, що постає через брак фінансування й відсутність сучасного обладнання [6].

Фахівці відділу гуманітарної політики Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України С.Здіюрок та І.Богачевська запропонували практичні рекомендації щодо розвитку академічної мобільності у вищій освіті (зокрема, законодавчо-нормативного, інфраструктурного і матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, фінансового забезпечення) як засобу інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Законодавчо-нормативне забезпечення академічної мобільності охоплює відповідне оновлення державного законодавства щодо вищої освіти; візової

підтримки академічної мобільності; захисту прав і безпеки іноземних студентів; розроблення внутрішньоуніверситетського нормативно-правового забезпечення академічної мобільності з урахуванням специфіки освітніх закладів; створення механізмів реалізації різних форм академічної мобільності узгоджених із законодавчими положеннями ЄС та нормами міжнародного права. Інфраструктурне і матеріально-технічне забезпечення академічної мобільності передбачає створення відповідних структурних підрозділів в штатному розписі вищих навчальних закладів, які повинні організовувати й шукати джерела фінансування міжнародного навчання, стажування й обмінів, надавати інформаційну та консультативну підтримку щодо програм і грантів з академічної мобільності, допомогу в оформленні необхідних документів, візовий супровід, медичне страхування тощо; розвиток інфраструктури вищих навчальних закладів, передусім гуртожитків, сучасно оснащеного аудиторного фонду тощо [там само].

Забезпечення якості вищої освіти – одна із основних стратегічних цілей створення Європейського простору вищої освіти. Розбудову Європи знань, сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти задекларовано у спільній заяві європейських міністрів освіти 18–19 червня 1999 року в м. Болонья. Сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти, розроблення принципів, критеріїв подальшого розвитку системи забезпечення якості освіти, сертифікація національних систем забезпечення якості – це ті питання, що стояли на порядку денному зустрічі європейських міністрів освіти у Празі «До європейського простору вищої освіти» (2001 р.) та у Берліні «Створення загальноєвропейського простору вищої освіти» (2003 р.) [9, с. 30–31].

Коли йдеться про якість освіти, то насамперед мається на увазі її дієвість – здатність використовувати набуті знання і вміння на практиці. За європейським стандартом, дипломований фахівець відразу займає робоче місце і виконує свої посадові обов'язки, гарантією чого є диплом і авторитет вищого навчального закладу. Такі умови можна забезпечити лише тоді, коли випускник має достатні навички самостійної роботи, вміє планувати свій робочий час і має активну позицію щодо виконуваної роботи – саме такі вміння повинен одержувати студент під час свого навчання [1, с. 191].

Основні напрями формування ефективної системи забезпечення та оцінювання якості вищої освіти, запропоновані у Законі України «Про вищу освіту», відповідають стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості освіти в Європейському просторі вищої освіти (2005) [10].

Європейська практика оцінювання якості освіти пов'язана зі створенням спеціалізованих акредитаційних агенцій – громадських організацій, що здійснюють розроблення інструментарію й методик оцінювання якості, а також перевірку якості

освіти. До компетенції цих агенцій належить відбір і навчання експертів, що проводять перевірки, та періодична публікація матеріалів перевірок, аналіз результатів діяльності, проблем і перспектив систем якості в сфері освіти [7].

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), значну частину повноважень Міністерства освіти й науки виконуватиме Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, повноваженнями якого є: здійснення ліцензійної та акредитаційної експертизи, акредитація незалежних агенцій оцінювання якості вищої освіти та спеціалізованих вчених рад, визначення критеріїв оцінювання якості освіти, що дозволять формувати прозорі рейтинги вищих навчальних закладів.

Робоча група, що брала участь в реалізації проекту «Національна система забезпечення якості і взаємної довіри в системі вищої освіти (TRUST)» європейської програми Темпус, розробила Концепцію забезпечення якості вищої освіти України. Вона ґрунтується на культурі громадського контролю, що полягає у відкритому звітуванні учасників освітніх процесів перед суспільством щодо власних академічних та наукових досягнень; перевірці достовірності та оцінюванню суспільством важливості цих досягнень за власними системами цінностей (набором критеріїв якості, зважених за ступенем їх важливості), які можуть відрізнитися для різних зацікавлених осіб чи груп залежно від їх потреб в освіті; прозорому розподіленні ресурсів між учасниками системи вищої освіти згідно з результатами оцінювання їхніх досягнень за критеріями, узгодженими заздалегідь на національному рівні. Як інструмент реалізації таких функцій запропоновано використати Національний Web-портал із забезпечення якості вищої освіти України, побудований за принципами соціальних мереж, що дозволить користувачам відкрито публікувати, отримувати, контролювати, оцінювати та поширювати інформацію «з перших рук» [8].

Важливим викликом для уряду та академічних спільнот є напрацювання нових підзаконних актів, на основі яких відбуватиметься повноцінна імплементація Закону України «Про вищу освіту». Вивчаючи європейський досвід щодо стандартизації підготовки фахівців за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою на всіх рівнях вищої освіти, впровадження системи забезпечення якості вищої освіти та моніторингу її якості, створення умов для зростання академічної мобільності студентів і викладачів України, зберігаючи національні традиції вищої освіти, маємо всі можливості інтегруватися в Європейський простір вищої освіти.

Оскільки публікація не вичерпує всіх аспектів цієї проблеми, перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо вивчення питання управління системою вищої освіти, забезпечення рівного доступу до вищої освіти в Україні, розроблення нових освітніх стандартів, управління

вищими навчальними закладами у контексті прийняття нового Закону «Про вищу освіту».

Література

1. **Волович В.** Болонський процес і нова парадигма освіти в Україні / В.Волович // Соціологія: теорія, метод, маркетинг. – 2004. – №4. – С. 189–199.
2. **Входження** національної системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторингове дослідження: аналітичний звіт / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослід. освіт. політики»; кер. авт. кол. Т.В. Фініков. – К.: Таксон, 2012. – 54 с.
3. **Європейський** простір вищої освіти [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces/ogljad/87-2009-05-19-21-13-19.html>. – Назва з екрана.
4. **Закон** України «Про вищу освіту»: офіц. вид.: офіц. текст прийнятий Верховною Радою України 1 лип. 2014 р. / Верховна Рада України. – К.: Ін Юре, 2014. – 164 с.
5. **Згуровський М.З.** Болонський процес – структурна реформа вищої освіти на європейському просторі [Електрон. ресурс] / М.З. Згуровський. – Режим доступу: <http://kpi.ua/bologna>. – Назва з екрана.
6. **Здіорук С.І.** Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Аналітична записка / С.І. Здіорук, І.В. Богачевська [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/>. – Назва з екрана.
7. **Карпенко М.** Європейський досвід для створення ефективної системи контролю та оцінки якості вищої освіти в Україні / М.Карпенко [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/745/>. – Назва з екрана.
8. **Концепція** забезпечення якості вищої освіти України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://dovira.eu/images/QA_concept_Final.pdf. – Назва з екрана.
9. **Пінчук Є.А.** Модернізація вищої школи України в умовах інтеграції в європейський освітній простір / Є.А. Пінчук // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2009. – №2. – С. 112.
10. **Стандарти** і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с.
11. **Угода** про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/ua/publish/article?art_id=246581344&ю. – Назва з екрана.
12. **Шинкарук В.Д.** Основні напрями модернізації структури вищої освіти України / В.Д. Шинкарук, І.І. Бабин, Г.В. Терещук // Матеріали регіонального наук.-практ. семінару «Шляхи модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграції», 20–21 травня 2008 р., м. Тернопіль / За заг. ред. Г.В. Терещука. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2008. – С. 7–12.

Анонси

Лілія ГРИНЕВИЧ

Вища освіта України: на шляху інтеграції до європейського освітнього простору

У статті аналізуються проблеми, пов'язані з модернізацією вітчизняної вищої освіти на шляху інтеграції до європейського освітнього простору. Систематизовано основні принципи та реформи, передбачені Болонським процесом, визначено цілі Європейського простору вищої освіти та критерії членства країн-учасниць Європейської культурної конвенції. Проаналізовано положення Закону України «Про вищу освіту», спрямовані на вирішення проблем забезпечення якості вищої освіти, запровадження Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи в Україні, створення умов для внутрішньої та міжнародної мобільності.

Ключові слова: євроінтеграція, модернізація, Європейський простір вищої освіти, якість освіти, ЕКТС, академічна мобільність.

Лілія ГРИНЕВИЧ

Высшее образование Украины: на пути интеграции в европейское образовательное пространство

В статье анализируются проблемы, связанные с модернизацией отечественного высшего образования на пути интеграции в европейское образовательное пространство. Систематизированы основные принципы и реформы, предусмотренные Болонским процессом, определены цели Европейского пространства высшего образования и критерии членства стран-участниц Европейской культурной конвенции. Проанализированы положения Закона Украины «О высшем образовании», направленные на решение проблем обеспечения качества высшего образования, внедрение Европейской кредитной трансферно-накопительной системы в Украине, создание условий для внутренней и международной мобильности.

Ключевые слова: евроинтеграция, модернизация, Европейское пространство высшего образования, качество образования, ЕКТС, академическая мобильность.

Liliya Grynevych

Higher education of Ukraine: on the way of integration to the European educational space

The article deals with the problems, devoted to modernization of national higher education on the way of integration to the European educational space. Basic principles and reforms envisaged by the Bologna process are systematized, the aims of the European higher educational space and the criteria of membership of countries-participants of the European Cultural Convention lighted out. The provisions of the Law of Ukraine «About Higher Education», aimed on providing the higher education quality, implementation the European Credit Transfer System in Ukraine, creating conditions for domestic and international mobility are analyzed.

Keywords: European integration, modernization, European Higher Education Space, quality of education, ECTS, academic mobility.

ПОДІЇ, ЗАХОДИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Фестиваль дитячої творчості у школі №23 «Україна – єдина країна»

Упродовж 20 років у КЗО «Спеціалізована багатопрофільна школа №23 з поглибленим вивченням англійської мови» Дніпропетровської міської ради проводиться щорічний традиційний загальношкільний фестиваль дитячої творчості. Цього року він був присвячений єдності та миру в нашій державі, мав назву «Україна – єдина країна» і проходив під девізом:

*Україно! Від краю до краю
Ти купаєшся в пишній красі!
Краще тебе у світі немає!
Тож єднаймося у творчості всі!*

Кожна дитина великої шкільної родини дарувала свої таланти глядачам та рідній країні. Всі виступи були пронизані любов'ю до Батьківщини, діти розкривали красу та багатства різних областей країни, але метою кожного виступу було одне – вони вболівали за збереження миру в нашій державі, бажали єдності та злагоди в Україні:

*Щоб ти іще сильніша стала,
Яскраву вроду зберегла,
Щоб смутку і туги не знала,
Як мальва, навесні цвіла!*

